

Sanduko

Nyhedsbrev vinter 2010 - 11

Sanduko

Forening for internationalt
Waldorfpædagogisk hjælpearbejde
Ibækvej 202
7100 Vejle

tlf.: 7583 7330

Email: sanduko@mail.tele.dk

www.sanduko.dk

Kære medlemmer af Sanduko og andre interesserede

År efter år at følge udviklingen af waldorfpædagogik i Afrika er fantastisk. Hele tiden en vækst, hele tiden en kvalitativ styrkelse, hele tiden nye udfordringer, men først og fremmest hele tiden nye mennesker, ofte unge mennesker, der som lærere begejstres for denne særlige pædagogik og som bliver medformende på fremtiden. Og selvfølgelig det væsentligste: hele tiden nye børn, hvis liv ændres, tager en ny drejning ved at gå i en skole, der har som mål at udvikle de nye skabende evner hos børnene for fremtidens samfund. Det er som hele tiden at være i kontakt med fremtidsrettede kræfter i vores verden.

Men bag udviklingen af waldorfskoler i den tredje verden gemmer der sig også hele tiden en kæmpe fattigdoms- problematik – en menneskelig kontrast til vores del af verden. Vil du kunne leve uden elektricitet? uden vand? uden rigtig mættende og tilstrækkelig mad dag efter dag? leve uden et rigtigt hjem? uden arbejde? eller arbejde hårdt hele dagen i den brændende hede med at samle hø eller hakke den hårde jord op for en dagsløn på 16 kr? og leve hver eneste hårde dag uden håbet om, at det en dag vil kunne blive anderledes? hvad ville du føle, tænke eller gøre? Det er svært at leve sig ind i det. Og for dem, der i denne tunge situation har børn, bliver længslen efter, at ens barn kan komme til at leve under andre vilkår, enorm stærk. En længsel som i vid udstrækning er drivkraften bag waldorfskolernes vækst i Afrika, men også mange andre steder i verden. Ofte er valget af skole ikke bygget på et omfattende kendskab til waldorfpædagogikken, men snarere en anelse om, at livet kan leves med værdighed, at børns personlighed skal vokse og ikke krænkes i skolen, og at skolen skal være stedet, hvor mennesker mødes uden frygt eller skam og langsomt kan opbygge en forsonende

og kreativ holdning til livets udfordringer. At skolen bliver stedet hvor nye livsperspektiver bygges op og giver børnene en chance for senere at bryde ud af fattigdommens onde cirkel.

En tysk professor har for nylig udtalt på en stor konference for børns rettigheder globalt: "Livet er forbundet med det at lære og det at lære forbundet med livet". Hans tanke er, at det barn, man ikke hjælper til at få en skolegang dømmes man til døden – eller i det mindste til et liv i største fattigdom og nød.

I Sanduko ser vi de fattige afrikanske børns forvandling ud af ellers fastsatte fattigdoms-mønstre; – konkret får de mulighed for et andet liv – et liv som alle mennesker burde have ret til. Deres tilværelse får et løft og nye muligheder kan åbne sig. Vi kan ikke nok opfordre til, om I medlemmer vil hjælpe med til at finde sponsorer, der vil betale for børns skolegang ved waldorf-skolerne i Østafrika. Alle sponsorpengene går 100 % til skolerne, og pengene gør en stor forskel for de afrikanske børn. De får et andet liv.

Når man f.eks. ser børnene fra Mbagathiskolen – Waldorfskolen i Nairobi – gå hjem fra skole omkring kl. fire, få timer før mørket sætter ind, går de hjem ud over de tørre græssletter, med de brun-orange skoleuniformer totalt dækket af støv fra vejen; deres sokker er så slidte, at de næsten kun er skafter med lidt trævlet fod. De skal hjem og arbejde, finde brænde, hente vand, lave mad og op igen til pligterne tidligt næste morgen – men der er en stor forskel! I sig bærer de billeder, billeder af fortællinger de har hørt, billeder af mennesker der stræber efter, at alle mennesker er unikke og ligeværdige, og en tro på at det går an at tage initiativer. Ser man på fotoet af Diana fra tredje klasse, ser man det i øjnene. Noget nyt menneskeligt bærer hende, selv om hun ikke har nogen far og mor og bor i et hus af blikstykker.

Waldorfskolerne i Østafrika

Som beskrevet i tidligere Nyhedsbreve er skolerne i Østafrikas tre lande – Kenya, Tanzania og Uganda – fortsat inde i en god udvikling. Selvfølgelig med konstante udfordringer af pædagogisk, af økonomisk og af social karakter. Skolernes samarbejde i ”EAST-AFRICA- COMMITTEE”, med Sanduko repræsenteret gennem Troels Ussing, fungerer forbilledligt med en stor vågenhed overfor hele regionens udvikling af waldorf-pædagogik.

I foråret stod komiteen bag den store konference om ”Lifeforces in Nature and within the Child”, som fandt sted på skolen i Nairobi. Alle tiders konference, i øvrigt med deltagelse af vores danske biodynamiske ekspert Jens Otto Andersen, der bl.a. fortalte om kvaliteten i konventionelt og økologisk dyrkede fødevarer. Troels Ussing fra Sanduko åbnede konferencen omkring temaet livskraft med billeder omkring vores jordklode som en levende organisme med alle dens rytmer og konstante vækstkræfter. Konferencen havde stor bevågenhed fra officiel side, med deltagelse fra bl.a. Undervisningsministeriet i Kenya. ”My door will always be open to You ”, sluttede denne minister af med at sige, tydeligt begejstret og overrasket.

I februar finder en ny konference sted for hele regionen i Nairobi med tematikken omkring ”To inspire children to learn”.

”EAST-Africa – Committee har ligeledes meget fokus på den fortsatte udvikling af den Waldorf-pædagogiske Læreruddannelse der finder sted på Mbagathiskolen i Nairobi. Der er fortsat mange studerende i modulerne – omkring 50 mennesker samles hver gang; mange unge og meget entusiastiske overfor waldorf-pædagogikken. En af de studerende, Naomi Wambui, der nu har en stilling på Mbagathiskolen, skriver om sit første møde med pædagogikken: ”Jeg var som tryllebundet af det metodiske i pædagogikken, jeg kunne næsten ikke vente med at føre den ud i praksis.” Og efter hendes

ansættelse: ”Børnene er utrolige og absolut forskellige fra dem, man møder i statsskolerne”. ” De er mere åbne og tolerante og har opnået stor selvstændighed og selvbevidsthed.”

Der er et stort arbejde forbundet med uddannelsen i form af en løbende støtte til lærerne igennem mentorarbejde, når de efter uddannelsen kommer ud på skolerne. Alt dette koster mange penge og heldigvis har Sanduko haft mulighed for økonomisk at støtte med lærerlønninger m.m..

Mbagathi-skolen i Nairobi - Kenya

Mbagathi-Skolens vækst fortsætter, og der er nu omkring 310 børn på skolen og en samlet stab af ansatte på grunden inkluderende farm, køkken, boarding osv. på 42 mennesker. Et helt lille samfund at få til at fungere. Sanduko har for nylig doneret en ny større vandtank til skolen, idet det gav uoverskuelige problemer, når elektriciteten svigtede og skolen kun havde en lille kapacitet i vandreserve. Måske er det ikke så svært at forestille sig problemet: pludselig uden varsel, ingen vand i køkkenet, ingen vand til at skylle grønsagerne, ingen vand til opvasken, ingen vand til at vaske hænder i, ingen vand i klasseværelserne ..... og så altid denne tålmodighedsprøve, at det er på uvis tid. Vil vandet komme om en time, om fem, i morgen? på lørdag? Nu hjælper den nye store vandtank til en bedre reserve. Sanduko har som en nødsituation doneret 2000 Euro til vandtanken, og vi vil være meget taknemmelige, hvis nogen vil give et indgangsbidrag til hjælp til denne vandtank. Små beløb er også meget velkomne, så beløbet kan blive dækket.

Skolen har som tidligere nævnt i år fået bygget to nye klasserum, et nyt stort køkken med en veranda, hvor alle skolens børn kan sidde og spise, samt en ny boardingafdeling. Byggeprojekterne for det kommende år er en børnehavebygning med fire rum, således at alle børnehavebørnene kan være i det samme område. I øjeblikket er børnehaverne i små og mørke rum i nogle af de ældste bygninger. Alle byggerierne er såkaldte BMZ-projekter, hvor pengene via ”Freunde der Erziehungskunst” kommer fra den tyske regering. En del penge kommer ligeledes fra den svenske ”Vidarfond” via Sanduko. Men selvfølgelig er det en stor, stor opgave at få alt dette til. Sandukos mand Peer Jøker fører fortsat skolens totale regnskab og udviklingsinvesteringer.

Mbagathiskolens klasser er næsten alle nu på omkring 30 elever, og der behøves en stor pædagogisk indsats for at få det hele til at forløbe godt og disciplineret i klasserne.

Skolen er i øjeblikket i en proces med at opkøbe land omkring skolen for at sikre en fremtidig udviklingsmulighed. Det kenyanske samfund er som helhed inde i en god økonomisk udvikling, og de store landområder omkring skolen opkøbes med rivende hast, og priserne er hele tiden kraftigt stigende.

Nairobi - Waldorfskole i Karen i Kenya

Skolen i det rige område i Karen – en forstad til Nairobi, der hvor Karen Blixens farm lå – er nu også i vækst med knap 70 elever i skolen og 50 elever i børnehaverne. Miljøet i skolen er multikulturelt med kenyanske sorte og hvide børn, indiske børn, muslimske børn, europæiske børn... en herlig blanding som giver en særlig stemning til skolen. Mange af forældrene er velstående, lærerne er unge kenyanere..... og der gemmer sig mange socialt kulturelle opgaver og udfordringer. Som mange andre skoler også i Europa kæmper de med at finde en effektiv og gennemskuelig ledelsesstruktur. Hvordan f.eks. finde den rette balance mellem de velstående kenyanske forældre og de unge ikke så erfarne lærere med fattigere baggrund. Hvem kan i denne situation rigtig gribe en føring af skolen, som alle har tillid til. Men spændende spørgsmål er det at følge. Sanduko har i de senere år gennem Troels Ussing styrket samarbejdet med denne skole, ikke så meget med hensyn til finansiering, men med en facilitering og hjælp til udvikling af skolen – pædagogisk og ledelsesmæssigt.

Rudolf Steiner-skolen i Dar Ess Salam, Tanzania

Via Sanduko gav Vidarfonden i Sverige i 2009 en stor donation til Rudolf Steiner- Skolen i Dar Ess Salam. Donationen indgik i et tysk BMZ- projekt, som finansierede et nyt skolebyggeri på en ny opkøbt stor landlig grund. Noget af byggeriet er færdigt, og skolen er i øjeblikket i processen med at flytte den nuværende skole ud på den egen grund. I Tanzania er det af allerstørste betydning, om skolerne eksisterer på egne grunde, idet dette er en forudsætning for en statslig anerkendelse.

Skolen har i øjeblikket omkring 180 elever og er i vækst – en vækst, der sikkert vil fortsætte i og med, at den nye grund er meget smuk naturmæssigt og rummer mange muligheder for at skabe en attraktiv skole.

Andre skoler og initiativer

Som det også før er blevet fortalt findes der jo udover disse tre skoler rigtig mange andre waldorf-inspirerede skoler, børnehaver og nye initiativer i Østafrika. I Uganda er der specielt nogle meget store offentlige skoler med over 300 børn – f.eks. ”Sct. Peters School” i Kampala - hvor de fleste lærere er waldorfuuddannede fra uddannelsen i Nairobi. Waldorfpædagogikken bliver her implementeret så meget som muligt. Nogle af de sidste nye initiativer er en børnehave og skolestart i Arusha – på grænsen mellem Kenya og Tanzania – og et initiativ på Zanzibar ud for Afrikas østkyst. Den tidligere omtalte ”East-Africa-Committee” bestræber sig meget på hele tiden at vide om og være i kontakt med alle skoler og alle nye initiativer, således at et menneskeligt fællesskab og en fælles stræben kan give bærekraft til initiativerne.

Sponsoreringsmuligheder i Sanduko

Som i de fleste andre hjælpeorganisationer kan man gennem Sanduko blive sponsor. I øjeblikket har vi fokus på at finde mange nye sponsorer til de mange nye børn på Mbagathi-skolen i Nairobi. Vi har arbejdet meget med at finde en ny form for sponsorat, hvor man ikke blot betaler skolepenge for et enkelt navngivet barn, men hvor man alment betaler sin donation til skolepengepuljen. Ofte afstedkommer sponsorer for enkelte børn en stor ulighed: nogle børn får gaver fra sponsorer, andre ikke osv.. Derfor sætter vi i vedlagte opråb meget fokus på den almene skolepengebetaling, og vi lægger meget i, at man som almen sponsor hele tiden kan følge den samlede udvikling i skolen, i stedet for at kunne følge et enkelt barn. Men vi har de to muligheder for sponsorering:

1. sponsorat - hvor man betaler skolepenge for et navngivet barn, som man kan have kontakt med.
2. sponsorat - hvor man betaler almene skolepenge til børn, og hvor man kan følge en samlet skoleudvikling .

Det vedlagte opråb er en mulighed for nr.2

Andre gaver og donationer

I Sanduko modtager vi løbende små som store donationer fra medlemmer, såvel som ikke medlemmer. Disse gaver betyder rigtig meget for Sandukos muligheder for hele tiden at kunne stille sig ind fleksibelt og støttende i de forskellige udviklingssituationer: snart er der behov for en vandtank, så hjælp til rejseudgifter, når skolerne mødes til konferencer, hjælp til en mentor , hjælp til pludselig alvorligt syge lærere, hjælp til computere, så kontorerne kan løbe effektivt..... hjælp til nye farver til alle børnene...osv..

Vi minder ligeledes om, at der i Sanduko er mulighed for at give en julegave via Merkurfondens . Gaven vil være meget velkommen, og den kan gøres fradragsberettiget. Se information nedenunder omkring indbetaling til Merkurfondens.

Medlemskontingent

Medlemskontingentet i Sanduko er på 190 kr.. Dette kontingent er altafgørende for Sandukos virke, idet det er de eneste bidrag, vi bruger til hele vores administration. Alle andre bidrag går 100 % til projekterne. Alt arbejdet er for alle i Sanduko ulønnet. Så vi beder venligst om, at man vil betale dette kontingent også som sponsor. Mærk tydeligt indbetalingerne med kontingent og årstal.

Fradragsberettigede gaver

Husk muligheden af at gøre sponsorbidrag eller andre bidrag og gaver fradragsberettigede. Ønskes bidragene fradragsberettigede, skal de indbetales via Merkurfondens : Merkur, Den Almennyttige Andelskasse, Vesterbrogade 40, 1620 København V .

Kontonr. : 8401 – 1017906

Mærk tydeligt indbetalingen med : Sanduko

Alle andre bidrag indbetales på Sandukos egen konto : Merkur, Bispensgade 16 , 9000 Ålborg.

Kontonr. : 8401 - 1502717

**MEN VI INFORMERER YDERLIGERE HEROM VED
INDMELDelse I SANDUKO ELLER VED TILMELDING OM AT
BLIVE SPONSOR**

**EN HJERTELOG OG STOR TAK TIL ALLE SANDUKOS
MEDLEMMER OG SPONSORER. TAK FOR EN ALTID
TROFAST STØTTE OG VARM INTERESSE, TAK FOR AT I VIL
VÆRE MED TIL AT GØRE WALDORFPÆDAGOGISK**

UDVIKLINGSARBEJDE MULIGT I DEN TREDJE VERDEN.
TAK FOR AT I STILLER JER HJÆLPENDE IND.

HERMED ØNSKER BESTYRELSEN I SANDUKO ALLE
MEDLEMMER EN RIGTIG GLÆDELIG JUL OG ET GODT
NYTÅR.

Nyhedsbrevet skrevet af Clara Ussing

Herefter følger en beretning fra tyveårige Sara Sofie Novak Jansen, der i foråret var på Mbagathi-Skolen for at hjælpe.

En skole ud over det sædvanlige

Som Clara Ussings elev på Johannes skolen har Mbagathi skolen i Kenya altid været en stor del af min skolegang. Den første gang Mbagathi skolen kom tæt ind på os elever var, da vi i 2. klasse valgte at samle penge ind ved den årlige julebazar. Vi ville være med til at hjælpe med et lille men betydeligt bidrag, så Mbagathi skolen kunne få deres egen brønd. I dag giver denne brønd vand til hele skolen ved bare at åbne for vandhanen. Dog ikke når strømmen går, så må man vente tålmodigt på, at vandet kommer tilbage sammen med strømmen.

Mine forventninger til, hvad jeg skulle ned til var ikke store. Jeg vidste, at skolen havde omkring 300 elever, at jeg skulle bo i en lille hytte og spise med ”boarding børnene”, men udover det vidste jeg ikke meget. Var der f.eks. strøm i min hytte? Min far forbød mig at tage min føntørre med, for den skulle man i hvert fald ikke bruge i Afrika.

Judith, den ene af skolens ledere, hentede mig i lufthavnen, og da jeg ankom til skolen kunne jeg næsten ikke tro mine egne øjne. Det var jo en rigtig skole med kontorbygning, skolekøkken, 9 klasseværelser, en lille sal, to boarding afdelinger, deres egen store køkkenhave med frugt og grønt og en fin lille børnehave.

I den tid jeg opholdt mig på skolen, blev deres nye køkken samt salen indviet. Et nye køkken, hvor alle eleverne kan sidde samlet med god plads og nyde de to måltider, som de får serveret i skoletiden. I det gamle skole køkken kunne der næsten ikke være plads til alle eleverne.

Og sikke nogle fantastiske børn, så fulde af liv og glæde til alt omkring dem. Jeg fik den store fornøjelse af især at følge 2. klasse. En klasse på 27 elever, hvor hvert eneste barn indeholder helt specielle kvaliteter, som jeg fik et lille indblik i. Jeg havde især matematiktimer med dem, og som enhver anden klasse har hvert barn

sine styrker og svagheder. Jeg vidste f.eks. at Ibrahim skulle have hjælp til at komme i gang med at tegne blomsterne, som repræsenterer 5 tabellen, men at han var hurtig som et lyn til at lave regnestykkerne. Jeg vidste, at Joyce skulle have hjælp til at lægge stenene i de rigtige bunker, så hun kunne regne sine gangestykker. Og sådan kan jeg fortsætte.

Jeg fik lov til at deltage i mindst en time i hver klasse, og det indtryk, jeg sidder tilbage med, er, at alle skolens elever sætter så stor pris på, at de kan gå i en skole, hvor de får lov til at male, tegne, lære, og hvor de tilmed får et solidt måltid, som for nogle af børnene er det eneste måltid, de får hele dagen.

Lærerne på skolen er helt sikkert en stor del af, at eleverne føler, som de gør. Hver lærer ligger så meget arbejde i skolen og i hver elev. Mange af lærerne har selv deres børn på skolen ved hjælp af sponsorer, fordi deres løn ikke kan betale for børnenes skolegang, men man mærker på ingen måde det lave lønniveau i lærernes lyst til at arbejde. En dag fik jeg en lang snak med 7. klasses lærer Amus. Han var simpelthen taknemmelig over at kunne udføre sit arbejde og give de værdier, som Rudulf Steiner pædagogikken indeholder, videre til sine elever. Det vigtigste for ham var, at han havde en velfungerende klasse, som han om få år kunne sende videre til en forhåbentlig bedre fremtid end deres fortid.

Man kan generelt mærke på alle skolens ansatte, at dette ikke er en helt almindelig skole. Det er et projekt, som skal hjælpe børn fra Nairobis omegne. Hver ansats arbejdskraft går til dette projekt, og med deres hjælp, samt den enorme økonomiske og rådgivningsmæssige hjælp, der kommer fra Europa, sørger de hver dag for, at skolen bliver større og bedre.

Efter dette besøg kan jeg med 110 % sikkerhed sige til alle, der hjælper og støtter Sanduko, at vores støtte ikke går til spilde. Dens

værdi øges for hver kilometer, der er her fra og til Kenya, og det skyldes alle de mennesker, der hver dag arbejder med at udvikle og forbedre skolen.

Sara Sofie Novak Jansen

